

Kvalitātes un atbilstības nosacījumi pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norīšu īstenotājiem

Saturs

Kas ir pilsoniskās līdzdalības caurviju prasme?	2
Kas ir pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norise?	2
Kādas var būt pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norises iespējamās formas?	4
Kas ir pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norises īstenotājs?	5
Kas ir norises katalogs?	5
Kas jādara norises īstenotājam?	5
Kā aizpildīt un iesniegt pieteikumu?	7
Kas notiek pēc pieteikuma iesniegšanas?	9
Aģentūra	9
Pielikumi	10
Temati (piemēri)	11
Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes normatīvajos aktos un plānotie sasniegjamie rezultāti	16
Pirmsskolas izglītība	16
Pamatizglītība	17
Vidējā izglītība	18
Palīgmateriāli	20

Kas ir pilsoniskās līdzdalības caurviju prasme?

- Skolēns veido aktīvu dzīves pozīciju un nostiprina savu pārliecību par katra indivīda iespējām ietekmēt un izmainīt vidi un situāciju, kurā atrodas, sabiedrības un vides ilgtspēju saista ar indivīda ikdienas rīcību, saskata to gan lokālā, gan globālā mērogā, empātiski izzina daudzveidīgus uzskatus, rīkojas solidāri un atbildīgi, sarunu ceļā meklē un kopā ar citiem īsteno risinājumus pretrunīgām situācijām
- Pirmsskolā bērni mācās būt atbildīgi par sevi, līdzcilvēkiem un apkārtni. Nākotnē viņi veidos kopienas, kurā iespējams justies droši un līdzvērtīgi ar citiem, ietekmēt notiekošo, viņi nepaies garām situācijām, kas šķiet nepieņemamas. Pirmsskolas ikdienā pilsoniskās līdzdalības prasmes sāk apgūt, veidojot un ievērojot noteikumus grupā, mācoties saprast citus, līdzpārdzīvojot notiekošajam un rīkojoties videi draudzīgi. Tādējādi bērni sāk apzināti uzņemties atbildību un rīkoties.

(Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-saturs/merki-skolenam/caurviju-prasmes>)

Mācību jomu dažādos kontekstos nepieciešamas caurviju prasmes, lai stiprinātu jaunu zināšanu sasaisti ar personisko pieredzi, veidotu pozitīvas attiecības un pieņemtu atbildīgus lēmumus.

Kas ir pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norise?

Norise ir praktiska, izglītojoša nodarbība pirmsskolas, pamatzglītības vai vidējās izglītības izglītojamajiem, kas:

- dažādo mācīšanās pieredzi un padziļina mācību satura apguvi,
- sasaista mācību teoriju ar praksi,
- sekmē turpmāku izglītības un karjeras izvēli.

Norises saturs

- saistīts ar mācību saturu;
- rada izpratni par:
 - sabiedrības un valsts darbību;
 - lēmumu pieņemšanu un atbildību;
 - medijpratību un kritisko domāšanu;
- veicina:
 - vērtību apzināšanos;
 - sadarbību un komunikāciju;
 - līdzdalību un iniciatīvu;
 - spēju iesaistīties problēmu risināšanā, viedokļa izteikšanu.
- ietver spēju:
 - izprast sabiedriskos procesus;

- izvērtēt informāciju un viedokļus;
- sadarboties ar citiem un pieņemt lēmumus;
- apzināties savu lomu demokrātiskā sabiedrībā;
- rīkoties atbildīgi un līdzatbildīgi.
- ietver praktisku darbību - uzdevumus un problēmu risināšanu, salīdzināšanu un diskusijas, sadarbību, simulāciju, lomu spēles, datu analīzi u.c.
- atbilst konkrētam vecumposmam;
- ieinteresē izglītojamos – veicina domāšanu, līdzdalību, interesi un izzīņu ilgtermiņā;
- pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmi jēgpilnāk var apgūt dabaszinātņu un sociālajā un pilsoniskajā mācību jomās, jo šo mācību jomu konteksts visvairāk nosaka minētās prasmes nepieciešamību (skat. [Metodiskais līdzeklis “Kā attīstīt caurviju prasmes?”](#))
- norišu īstenošanā var paredzēt starpdisciplināru pieeju, vienā norisē integrējot arī citas caurviju prasmes (kritiskā domāšana un problēmu risināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālās prasmes), tomēr norises pamata saturam jāatbilst pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmei attiecīgajā jomā;
- saistībā ar pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmi saturā var tikt iekļauti arī citi izglītojošie aspekti (veselības un finanšu prasmes, medijprasmes, karjeras vadības prasmes u.c.).

Ievēro!

- Norise plānota klasei, grupai - kā mācību procesā.
- Norise notiek valsts valodā.
- Vienlīdzības un iekļaušanas princips - jābūt nodrošinātai pieejamībai visiem izglītojamajiem, neatkarīgi no dzimuma, spējām, etniskās u.c. piederības.
- Saturs nedrīkst dublēt citos projektos vai valsts programmā “Latvijas skolas soma”.
- Norise nedrīkst saturēt politisku vai reliģisku aģitāciju, naida kurināšanu.
- Norise nav koncerts, izrāde, izstādes apmeklējums, festivāls, saliedēšanās pasākums u.tml.
- Norise ir izglītojoša un praktiska satura, tajā nedominē izklaide, šovi, degustācijas u.tml.

Kādas var būt pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norises iespējamās formas?

Piemēri

Mācību ekskursijas tikšanās ar ekspertiem

apmeklē biedrības, organizācijas,
pašvaldības, Saeimu, tiesu;
organizē diskusiju ar politiķiem,
sabiedriskajiem darbiniekiem un
citiem speciālistiem

Projektu darbs

nelieli projekti par sabiedrībai
aktuālām tēmām (vides
aizsardzība, cilvēktiesības,
līdzdalība lēmumu pieņemšanā
u.tml.); mācās pētīt, analizēt,
plānot un prezentēt idejas; darbs
komandā, atbildība par rezultātu

Lomu spēles un simulācijas

simulē pašvaldības sēdi,
vēlēšanas; saprot lēmumu
pieņemšanas mehānismus,
piemēram, pašvaldībā

Brīvprātīgais darbs un līdzdalība sabiedriskajos projektos

iesaiste kopienu iniciatīvās,
vides aktivitātēs

Izglītojošas un radošas spēles

un citas

...

Kas ir pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norises īstenotājs?

Norises īstenotājs: organizācija vai uzņēmums, kas izstrādā un īsteno izglītojošas aktivitātes izglītojamajiem. Tie var būt:

- uzņēmumi un iestādes,
- zinātnes un inovāciju centri,
- augstskolas,
- biedrības un nodibinājumi,
- bērnu un jauniešu centri,
- u.c.

Pieredze: Ieteicama iepriekšēja pieredze darbā ar izglītojamajiem un līdzīgu aktivitāšu organizēšanā.

Vide un tehniskais nodrošinājums: Nodrošina piemērotu vidi praktiskai darbībai – savās telpās, citā objektā vai vidē, izglītības iestādē.

Kas ir norises katalogs?

Norises katalogs ir digitāla datubāze ar Valsts izglītības attīstības aģentūras (turpmāk - Aģentūra) **apstiprinātām izglītojošām norisēm** projekta ietvaros - pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmēs un STEM jomās. Tikai norises, kas iekļautas katalogā, būs attiecināmas projekta finansējumam un īstenošanai.

Kas jādara norises īstenotājam?

1. iepazīstas ar izvēlētajā vecumposma pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes norišu tematu piemēriem (1.pielikums);
2. iepazīstas ar plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes jomā (2.pielikums);
3. izstrādā norisi atbilstoši temata saturam, vecumposmam, izvēlas metodes un iekļauj praktisku darbošanos, plānojot norises ilgumu:
 - o 20–25 minūtes - pirmsskolas izglītības iestādes audzēkņiem 5-6 gadu vecumā;
 - o 40–80 minūtes (1–2 akadēmiskās stundas) - skolēniem;
 - o cits laika formāts.

Var tikt izstrādāts uzdevums izpildei pirms norises. Tajā norāda, ko izglītojamajam sagatavot vai apgūt pirms norises, lai norise būtu jēgpilna un efektīva.

Nodrošina **atgriezeniskās saites** saņemšanu par norisi (kopā ar izglītojamajiem veic aktivitātes novērtēšanu).

4. Pirms pieteikuma iesniegšanas atbild uz kontroljautājumiem.

	Jā	Es pie tā vēl piestrādāšu
Mērķauditorija		
Vai plānotās norises saturs atbilst Jūsu izvēlētajam vecumposmam un tā attīstības īpatnībām?		
Mērķis un atbilstība		
Vai ir skaidrs, ko tieši izglītojamais norises laikā uzzinās, sapratīs, paveiks vai izmēģinās?		
Vai uzdevums ir reāli paveicams plānotajā laikā?		
Vai esmu paredzējis, kā pārliecināšos, vai izglītojamie norises laikā ir uzzinājuši, sapratuši, paveikuši vai izmēģinājuši plānoto?		
Iesaistes līmenis		
Vai esmu paredzējis, ka norisē izglītojamie praktiski darbojas vairāk nekā pieaugušie (norises vadītājs, gids, pedagogs)?		
Vai esmu paredzējis metodes, kā mudināšu izglītojamos iesaistīties?		
Atbalsts		
Vai esmu paredzējis, kā palīdzēšu izglītojamajiem, kuriem uzdevuma izpilde sagādā grūtības?		
Vai esmu paredzējis, kā sniegšu atgriezenisko saiti par paveikto?		
Resursi		
Vai man ir visi nepieciešamie materiāli, telpas vai vieta, personāls, apstākļi, lai nodrošinātu norisi?		
Norises vieta		
Vai esmu izdomājis, vai izglītojamie dosies pie manis vai norises vadītājs dosies uz izglītības iestādi, vai kopā apmeklēsim kādu iestādi, objektu?		

Ja uz kādu no jautājumiem atbildēts "Es pie tā vēl piestrādāšu", nepieciešams apdomāt un veikt uzlabojumus.

5. Aizpilda pieteikuma formu un iesniedz izvērtēšanai Aģentūrā.

Kā aizpildīt un iesniegt pieteikumu?

Jautājums pieteikumā	Paskaidrojums
Informācija par norises īstenotāju	
<i>Norises īstenotāja nosaukums</i>	<i>Norises īstenotāja precīzs nosaukums</i>
<i>Norises īstenotāja reģistrācijas numurs</i>	<i>Norāda precīzu reģistrācijas numuru, lai būtu iespēja īstenotāju identificēt starp citām publiskām personām</i>
<i>Norises īstenotāja juridiska adrese</i>	<i>Norāda precīzu juridisko adresi (iela, numurs vai mājas nosaukums; pagasts/pilsēta; novads; LV)</i>
<i>Norises īstenotāja mājas lapas adrese (ja ir)</i>	<i>Norāda mājas lapas adresi vai saiti uz informāciju par norises īstenotāju, lai Aģentūrai būtu iespēja iegūt plašāku informāciju par norises īstenotāju</i>
Informācija par norisi	
<i>Kādai no mācību jomu vai pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes saturam norise atbilst?</i>	<i>Jāatzīmē kādai no mācību jomu vai pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes saturam norise atbilst</i>
<i>Piedāvātās norises mērķauditorija</i>	<i>Jāatzīmē konkrētā mērķauditorija, kurai plānota norise, atbilstoši iepriekš minētajam norises aprakstam un sasniedzamajam rezultātam. Ir iespēja izvēlēties klašu grupu, paredzēta viena izvēle</i>
<i>Piedāvātās norises nosaukums</i>	<i>Norises nosaukums</i>
<i>Piedāvātās norises īss apraksts</i>	<i>Norises apraksts, kurā atspoguļots satura izklāsts, īstenošanas formas, metodes u.c. informācija, kas sniedz izpratni par piedāvāto norisi un tās atbilstību mērķauditorijai. Apraksta garums ir ierobežots - ne vairāk kā 600 rakstu zīmes</i>
<i>Piedāvātās norises sasniedzamais rezultāts</i>	<i>Norāda, ko izglītojamais apgūs, izzinās, piedzīvos norises laikā. Ieteicams definēt sasniedzamo rezultātu saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Vairāk informācijas - atbalsta materiālos norīšu īstenotājiem.</i>
<i>Norises īstenošanas vieta</i>	<i>Norāda "Izglītības iestāde", ja īstenotājs plāno norisi piedāvāt uz vietas izglītības iestādē, vai norāda precīzu adresi, kurā izglītojamie ieradīsies un tiks īstenota norise vai uzsākta norises īstenošana</i>
<i>Plānotais norises ilgums minūtēs</i>	<i>Ievadāmā vērtība ir skaitlis - piemēram, 40, 60, 80, ... Skaitlis norāda norises kopējo ilgumu minūtēs</i>

Vai norise ir piemērota bērniem ar kustību traucējumiem?	Ja norise notiek norises īstenotāja adresē, tad, izvērtējot telpas un to pieejamību, īstenotājs vidi novērtē ar "jā" vai "nē". Ja norises īstenošana tiek plānota izglītības iestādē, atzīmē "norise plānota izglītības iestādē".
Samaksas par norisi nosacījumi	
Norises finansējuma aprēķins	Summa plānota vienam izglītojamam (piemēram, - 7,00 EUR vienam izglītojamam, 20 izglītojamo grupai – 140,00 EUR; 30 izglītojamo grupai – 210,00 EUR) Summa plānota izglītojamo grupai (piemēram, - 200,00 EUR vienai grupai, 20 izglītojamo grupai – 200,00 EUR; 30 izglītojamo grupai – 200,00 EUR); bezmaksas norise Cits – ja plānoti citi nosacījumi, ieraksta īsu formulējumu - nākamajā jautājumā būs iespēja sniegt komentāru.
Summa (EUR) pēc iepriekšējā jautājumā minētā (vienam vai grupai)	Vērtībai jābūt skaitlim. Ja iepriekšējā jautājumā norādīts "vienam izglītojamam", tad šajā jautājumā norāda konkrētu summu EUR par vienu izglītojamo (piemēram 7,00) Ja iepriekšējā jautājumā norādīts "izglītojamo grupai", tad šajā jautājumā norāda konkrētu summu EUR par grupu (piemēram 200,00)
Komentārs par samaksas nosacījumiem (ja nepieciešams)	Ja jautājumā "Norises finansējuma aprēķins" atzīmēts "cits", tad šajā atbildē ir iespēja norādīt citu finansējuma aprēķinu. Piemēri, ekskursija – samaksa par grupu – 50,00 EUR, praktiskā nodarbība - 5,00 EUR par izglītojamo (20 izglītojamo grupai – 50 EUR+5 EUR*20 izglītojamie=150,00 EUR 30 izglītojamo grupai – 50 EUR+5 EUR*30 izglītojamie=200,00 EUR) vai samaksa atkarīga no grupas lieluma 10-20 izglītojamie - 200,00 EUR 21-30 izglītojamie - 300,00 EUR 31-40 izglītojamie - 400,00 EUR
Informācija par norises īstenotāja kontaktpersonu	
Norises īstenotāja kontaktpersonas vārds, uzvārds	Kontaktpersona ir norises īstenotāja norādīts darbinieks, ar kuru sazināsies izglītības iestāde, lai noskaidrotu papildus informāciju, pieteiktu norisi, saskaņotu iespējamo norises īstenošanas laiku, saņemtu norādes par sagatavošanās uzdevumu (ja nepieciešams) un izrunātu citus neskaidrus jautājumus

Norises īstenotāja kontaktpersonas amats	<i>Norādītās kontaktpersonas amats</i>
Norises īstenotāja kontaktpersonas tālrunis	<i>Vērtībai jābūt skaitlim. Telefona numurs, kuru izglītības iestāde izmantos saziņai ar kontaktpersonu</i>
Norises īstenotāja kontaktpersonas e-pasts	<i>Ievadāmā informācija ir e-pasts. E-pasta adrese, kuru izglītības iestāde izmantos saziņai ar kontaktpersonu</i>
Noslēguma jautājums	
Komentārs, paskaidrojums (ja nepieciešams)	<i>Iespēja minēt vēl citu izglītības iestādei saistošu informāciju kvalitatīvas norises īstenošanai.</i> <i>Piemēram, Norise tiek piedāvāta tikai ziemā, Grupas lielums līdz 20 izglītojamajiem, ...</i>



Pieteikums norises īstenošanai

Kas notiek pēc pieteikuma iesniegšanas?

- Norises pieteikumu izvērtē Aģentūras eksperti.
- Aģentūras eksperti var konsultēt, ieteikt veikt uzlabojumus vai papildinājumus.
- Ja norise atbilst prasībām, to iekļauj katalogā.
- Aģentūra sniedz atbildi norises īstenotājam par norises iekļaušanu katalogā.
- Apstiprinātās norises kļūst pieejamas izglītības iestāžu izvēlei.

Aģentūra

- izvērtē norises īstenotāja pieteikumu iesniegšanas secībā;
- sniedz konsultācijas norišu īstenotājiem;
- organizē informatīvus un izglītojošus pasākumus;
- veido un atjauno katalogu par pieejamām norisēm;
- saņem norišu novērtējumus no izglītības iestādēm;
- risina kvalitātes uzlabošanas jautājumus vai lemj par norises izslēgšanu no kataloga, ja saņemtas negatīvas atsauksmes;
- publisko labās prakses piemērus.

Pielikumi

1.pielikums

“Kvalitātes un atbilstības nosacījumi
Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes
norišu īstenošanai”

Temati (piemēri)

Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasme (PLCP) mācību saturā

Sociālās zinības

3.5.1. Saskata vienkāršas kopsakarības sabiedrībā (klasē, skolā, ģimenē un vietējā kopienā) (sasniedzamais rezultāts PLCP, beidzot 3.klasi)			
Klase	Temats	Apakštemats	Skolēna plānotā darbība
1.kl.	1.1. Ko nozīmē būt skolēnam?	Kādi ir noteikumi klasē un skolā?	Vērtējot skolotāja piedāvātās situācijas, mācās atpazīt emocionāli drošu un nedrošu vidi, skaidrot, kas pašam jādara, lai, piemēram, klasē visi varētu mācīties, lai kādam nebūtu skumji, bail uzstāties u. tml.
2.kl.	2.3. Kādi noteikumi ir sabiedriskās vietās, un kāpēc tie jāievēro?	Kādi ir noteikumi sabiedriskās vietās un mūsu grupā?	Lai iemācītos mērķtiecīgi strādāt grupā un ievērot noteikumus, skolēni pēta informācijas avotus par uzvedības noteikumiem muzejā, teātrī un operā, baznīcā, sabiedriskajā transportā, peldbaseinā un prezentē tos klasesbiedriem.
3.5.2. Ievēro, ka dažādiem cilvēkiem ir atšķirīgi viedokļi, nosauc savas vērtības. Ar pedagoga atbalstu rīkojas saskaņā ar savām vērtībām (sasniedzamais rezultāts PLCP, beidzot 3.klasi)			
1.kl.	1.3. Kā sadarboties, svinot svētkus, ģimenē un klasē?	Kādus svētkus svinam ģimenē un skolā?	Pēc pedagoga dotā parauga grupās mācās stāstīt par svētku svinēšanu skolā, balstoties uz fotogrāfijām (piemēram, Zinību diena 1. septembrī, Lāčplēša diena 11. novembrī, Latvijas dzimšanas diena 18. novembrī, Ziemassvētki, Jaunais gads, Lieldienas). Grupās stāsta par savu pieredzi svētku svinēšanā, uzklusa cits citu, ar skolotāja palīdzību veido mutisku kopsavilkumu.
3.kl.	3.2. Kā pētīt un saglabāt tradīcijas?	Kā atrast informāciju par tradīcijām kopienā un Latvijā?	Lai izzinātu tradīciju daudzveidību kopienā, pēta skolotāja sagatavotus informācijas avotus: fotogrāfijas un cilvēku atmiņas. Ar skolotāja atbalstu izstrādā jautājumus, uz kuriem jāsameklē atbildes, lai izzinātu kādu konkrētu tradīciju dziļāk; izvēlas atbilstošus informācijas avotus.
3.5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā un ar pedagoga atbalstu rīkojas atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. Veic uzticētos			

pienākumus, saskata, ka rīcībai ir sekas, un uzņemas atbildību par savu darbu (sasniedzamais rezultāts PLCP, beidzot 3.klasi)			
2.kl.	2.1. Kā plānot savu laiku un mērķus, lai mācītos un nodarbotos ar vaļaspriekiem?	Kas man patīk un kas padodas?	Kopā ar skolotāju izveido prasmju, kuras piemīt klases skolēniem, sarakstu; prognozē, kādas prasmes un zināšanas vēl būtu jāattīsta.
2.kl.	2.3. Kādi noteikumi ir sabiedriskās vietās, un kāpēc tie jāievēro?	Kā un kāpēc es ievēroju noteikumus?	Skolēni izsaka domas un pamato ar piemēriem, kāpēc jāievēro noteikumi skolā un jebkurā citā sabiedriskā vietā. Atbildot uz skolotāja jautājumiem, veic pašvērtējumu, apsver savas rīcības ietekmi uz citiem cilvēkiem. Bibliotēka, muzejs, parks vai kāda cita sabiedriskā vieta. Skolēni darbojas kā “detektīvi” – meklē un fiksē (zīmē vai pieraksta), kādi noteikumi tiek ievēroti (piemēram, klusums, kārtība, drošība). Veic novērojumus: kas notiktu, ja kāds šo noteikumu neievērotu? Praktiska daļa: izveido “Noteikumu kartīti” vai afīšu šai vietai. Diskusija un rezultāts - saprot, ka noteikumi palīdz citiem justies droši un labi.
3.5.4. Ar pedagoga atbalstu iesaistās skolas dzīves uzlabošanā un nosaka, kas pēc tam ir mainījies (sasniedzamais rezultāts PLCP, beidzot 3.klasi)			
3.kl.	3.2. Kā pētīt un saglabāt tradīcijas?	Kā parādīt un saglabāt tradīcijas kopienā?	Ar skolotāja palīdzību plāno kopīgu pasākumu tradīcijām “Svētku un tradīciju festivāls”. Grupās/pāros tiek izlozētas kopienai raksturīgās svētku tradīcijas (vēlams izmantot tās, kuras skolēni pētīja), lai vizualizētu un piedzīvotu tās.
2.kl.	2.3. Kādi noteikumi ir sabiedriskās vietās, un kāpēc tie jāievēro?	Kā un kāpēc es ievēroju noteikumus?	Skolēni veido jaunu aizlieguma vai informatīvo zīmi, lai demonstrētu, kas viņus satrauc sabiedriskās vietās. Zīmes tiek izvietotas skolas gaitējos, lai pievērstu sabiedrības uzmanību

Sociālās zinātnes

Klase	Temats	Apakštemats	Skolēna plānotā darbība
5.1. Skaidro savu skatījumu par kopsakarībām sabiedrībā, vidē, kopienā Eiropas mērogā un pamato to, saistot ar dažādos avotos gūtu informāciju un statistikas datiem. Analizē, kā atsevišķu indivīdu rīcība ietekmē sabiedrību un vidi;			
9.kl.	9.1. Kāda ir Satversmes	Apakštemats: Kā izpaužas valsts	Ieteicamās darbības: Meklē piemērus plašsaziņas līdzekļos, kā valsts funkcijas

	<i>loma demokrātiskā valstī?</i>	<i>funkcijas Latvijā?</i>	<i>izpaužas reālajā dzīvē mūsdienās, diskutē par tām.</i> <i>- iepazīst, kādas ir valsts funkcijas un iepazīstas ar dažādām valsts pārvaldes institūciju vispārīgu informāciju, meklē plašsaziņas līdzekļos informāciju par to kā tiek realizētas valsts funkcijas Latvijā.</i> <i>- nodarbība var būt arī vērsta uz to, kā pareizi meklēt informāciju plašsaziņas līdzekļos un kā zināt, ka informācija ir uzticama.</i>
5.3. Skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par tām atbildību ikdienas situācijās, lokālos un globālos procesos;			
<i>10./11.kl.</i>	<i>Ilgtspējīga uzņēmējdarbība</i>	<i>Kas ir ilgtspējīga uzņēmējdarbība?</i>	<i>ar konkrētu metodes palīdzību analizē Latvijā esošus uzņēmumus atbilstoši ilgtspējas dimensijām un pēc tam balstoties uz apgūto metodi - veic savas idejas/produkta analīzi.</i>

Dabaszinības

Klase	Temats	Apakštemats	Skolēna plānotā darbība
6.5.1. Saskata kopsakarības sabiedrībā, vidē un kopienā nacionālā mērogā, kā arī savu ietekmi, lomu un nepieciešamību iesaistīties savas kopienas dzīves uzlabošanā. Skaidro vienas rīcības dažādās sekas (to ietekmi uz citiem cilvēkiem, attiecībām, vidi) (sasniedzamais rezultāts PLCP, beidzot 6.klasi)			
5.kl.	5.2. Kā izmanto materiālus? 5.4. Kas ir dabas resursi, un kā tos izmanto?	Kā apsaimnieko atkritumus?	Atšķirt dažādus materiālus (plastmasa, stikls, metāls, koks, audums u.c.), saprast to īpašības un pielietojumu. Saprast, kas ir atjaunojamie un neatjaunojamie dabas resursi, un kā tos izmanto ikdienā. Apgūt atkritumu šķirošanu un pārstrādes nozīmi. Diskusijas par atkritumu apsaimniekošanu un pārstrādes nepieciešamību un iespējām kā resursu taupīšanu. Viedokļa pamatošana par atkritumu šķirošanas nepieciešamību.
5.kl.	5.4. Kas ir dabas resursi, un kā tos izmanto?	Dabas resursu veidošanās	Iepazīstas ar meža apsaimniekošanas ciklu: meža stādīšana – jaunaudzis kopšana – meža ciršana. Dodoties ekskursijā vai pārgājienā, noskaidro, kāpēc mežs ir nozīmīgs dabas resurss, kādas izejvielas tiek iegūtas mežā, kāpēc un kā mežs tiek kopts, kādi darbinieki nodarbojas ar meža kopšanu un saglabāšanu, kādi ir to pienākumi, kas jāzina un jāprot, lai strādātu profesijās, kas ir saistītas ar mežsaimniecību. Tēma ietver arī materiālu izmantošanu un atkritumu apsaimniekošanu, kas saistīti ar meža resursu izmantošanu.
6.kl.	6.1. Kādi dabas procesi notiek uz zemes?	Ūdens dabā	Grupē ūdens resursus pēc dažādām pazīmēm (piemēram, saldūdens/sālūdens, iekšējie ūdeņi/okeāni, jūras, pazemes ūdeņi/virszemes ūdeņi). Ar piemēriem skaidro to savstarpējo saistību, ūdens daudzumu un izvietojumu uz Zemes, izmantojot ūdens aprites modeli, kartogrāfiskos materiālus un informācijas avotos atrodamos datus. Veido plānu problēmrisināšanai – kā samazināt izmaksas par ūdens resursu izmantošanu, veicot pētījumu “Ūdens patēriņš ģimenē nedēļas laikā” (uzdod atvērtos jautājumus, reģistrē datus par ūdens izmantošanas paradumiem, piemēram, noskaidro, cik lielu tilpumu ūdens izmanto dažādu saimniecības darbību veikšanai – ēdiena gatavošanai, uzkopšanai, veļas mazgāšanai). Izvērtē rezultātus, formulē uz datiem balstītus secinājumus un

			ieteikumus ūdens patēriņa un taupīšanas iespējām, veido ieteikumus efektīvākai ūdens lietošanai mājās un pamato ūdens taupīšanas nepieciešamību. Pētījumu plānošana par dabas resursu patēriņa paradumiem ģimenē. Diskusijas par tīra ūdens nozīmi cilvēka dzīvē
--	--	--	--

Ģeogrāfija

Klase	Temats	Apakštemats	Skolēna plānotā darbība
9.5.1. Skaidro savu skatījumu par kopsakarībām sabiedrībā, vidē, kopienā Eiropas mērogā un pamato to, saistot ar dažādos avotos gūtu informāciju un statistikas datiem. Analizē, kā atsevišķu indivīdu rīcība ietekmē sabiedrību un vidi (sasniedzamais rezultāts PLCP, beidzot 9.klasi)			
9.kl.	9.2. Kā Latvijas pieejamos resursus izmanto saimniecībā?	Dabas resursi un to ieguve Latvijā	Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un videi draudzīgi, saskata vides problēmas Latvijas pļavās, purvos, Baltijas jūrā un piedāvā tām aktuālus risinājumus, aprakstot konkrētus piemērus.
			Piemēri norises praktiskajai daļai - diskusija: "Kas notiek ar izlietotu precī?" – pāreja no lineārās uz aprites ekonomiku; - izgatavot ko jaunu no atkritumiem (piem., pļavu zāles papīrs, dizaina priekšmeti no plastmasas); - prezentēšanas uzdevums: pārdod savu ideju kā "videi draudzīgu produktu".

2.pielikums

“Kvalitātes un atbilstības nosacījumi
Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes
norišu īstenotājiem”

Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes normatīvajos aktos un plānotie sasniedzamie rezultāti

(vadlīnijās, standartos, programmās)
(saglabāta normatīvajos aktos esošā numerācija)

Pirmsskolas izglītība

Beidzot izglītības pakāpi, nepieciešams zināt

9. Pirmsskolas izglītībā bērns apgūst šādas caurviju prasmes:

9.5. pilsoniskā līdzdalība. Bērns piedalās kārtības un drošības noteikumu izveidē un apspriešanā, saprot, pieņem un ievēro tos, mācās ievērot un cienīt citu vajadzības un tiesības, mācās darboties videi draudzīgi, izvēloties darbam atbilstošus resursus un saudzīgi tos lietojot;

10. Pirmsskolas izglītības nobeigumā bērns ir apguvis šādus pratību pamatus, kas ietver vērtības un tikumus, caurviju prasmes un zināšanas, izpratni un pamatprasmes:

10.2. sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā bērns apzinās sevi, piederību ģimenei un izglītības iestādei, skaidro un atšķir labu rīcību no sliktas, novērtē paša izvēlētu un patstāvīgi veiktu darbību, prognozē dažādas rīcības sekas ar personīgo veselību un drošību saistītās ikdienas situācijās (saskarsme ar pazīstamu cilvēku un svešinieku, veselībai kaitīgu vielu lietošanas un sadzīves traumatisma risku mazināšana mājās, izglītības iestādē, uz ielas, rotaļās brīvā dabā, pie ūdenstilpēm un spēļu laukumos, kā arī ugunsdrošības, ceļu satiksmes drošības, elektrodrošības noteikumi), ievēro noteikumus, saprot, pie kā un kādā gadījumā vērsties pēc palīdzības, kad jūtas slikti vai nedroši, nosauc ārkārtas palīdzības numuru 112; skaidro, ka Latvija ir daļa no pasaules, saprot, ka cilvēki ir dažādi; atpazīst un nosauc Latvijas valsts simbolus – karogu, ģerboni un himnu, mācās ar cieņu izturēties pret tiem;

Ministru kabineta 2018.gada 21.novembra noteikumi Nr.716 “Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem”

Pamatizglītība

5. Pamatizglītības obligāto saturu veido:

5.1. Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktās vērtības un tikumi;

5.2. šādas caurviju prasmes:

[..]

5.2.5. pilsoniskā līdzdalība – skolēns saskata kopsakarības sabiedrībā un vidē, analizē savu iesaisti lokālos un globālos procesos un iesaistās to uzlabošanā, uzņemas atbildību par savu rīcību;

[..]

5.3. zināšanas, izpratne un pamatprasmes valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās.

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi

Pilsoniskā līdzdalība		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
5.1. Saskata vienkāršas kopsakarības sabiedrībā (klasē, skolā, ģimenē un vietējā kopienā)	5.1. Saskata kopsakarības sabiedrībā, vidē un kopienā nacionālā mērogā, kā arī savu ietekmi, lomu un nepieciešamību iesaistīties savas kopienas dzīves uzlabošanā. Skaidro vienas rīcības dažādās sekas (to ietekmi uz citiem cilvēkiem, attiecībām, vidi)	5.1. Skaidro savu skatījumu par kopsakarībām sabiedrībā, vidē, kopienā Eiropas mērogā un pamato to, saistot ar dažādos avotos gūtu informāciju un statistikas datiem. Analizē, kā atsevišķu indivīdu rīcība ietekmē sabiedrību un vidi
5.2. Ievēro, ka dažādiem cilvēkiem ir atšķirīgi viedokļi, nosauc savas vērtības. Ar pedagoga atbalstu rīkojas saskaņā ar savām vērtībām	5.2. Meklē pamatojumu citu rīcībai un viedokļiem, nosauc un pamato savas, ģimenes locekļu, skolas vērtības. Rīkojas saskaņā ar savām vērtībām	5.2. No pieredzes, kā arī analizējot dažādus avotus, secina, kā vērtības laika gaitā var mainīties. Balstoties savās vērtībās, izvēlas pasākumus, kuros iesaistīties, un, ja nepieciešams, iesaista citus, paskaidro un pamato savu izvēli vai iemeslus

		neiesaistīties. Virza savu rīcību saskaņā ar savām vērtībām, pamato savas izvēles
5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā un ar pedagoga atbalstu rīkojas atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. Veic uzticētos pienākumus, saskata, ka rīcībai ir sekas, un uzņemas atbildību par savu darbu	5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā, mācību procesa plānošanā, pamato ar to saistītās izvēles, meklē visiem iesaistītajiem labāko risinājumu un ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai uz viņu varētu paļauties. Uzņemas atbildību ģimenē un attiecībās ar draugiem, skaidro, kā rīkoties atbildīgi un veidot uzticēšanos	5.3. Patstāvīgi ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai būtu uzticams un uz viņu varētu paļauties. Analizē savu iesaisti globālos procesos un rīkojas atbildīgi. Skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par to atbildību
5.4. Ar pedagoga atbalstu iesaistās skolas dzīves uzlabošanā un nosaka, kas pēc tam ir mainījies	5.4. Iesaistās vietējās kopienas dzīves uzlabošanā un analizē, vai un kā iesaiste mainījusi kopienas dzīvi	5.4. Piedāvā īstenojamus un ilgtspējīgus risinājumus vietējās kopienas dzīves uzlabošanai. Sadarbībā ar citiem kādu no tiem īsteno un pamato savas iesaistes jēgu

Ministru kabineta 27.11.2018. noteikumi Nr. 747 Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem

Vidējā izglītība

5. Vispārējās vidējās izglītības obligāto saturu veido:

5.1. Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktās vērtības un tikumi;

5.2. šādas caurviju prasmes:

[..]

5.2.5. pilsoniskā līdzdalība – skolēns, raksturojot kopsakarības vietējās apkaimes, valsts un globālā mērogā, skaidro savu iesaisti daudzpusīgos procesos un savas rīcības sekas, uzņemas atbildību par to, piedāvā idejas un aktīvi iesaistās sabiedrībai nozīmīgu problēmu risināšanā. Iesaistās pasākumos, balstoties savās vērtībās un cienot citu vērtības. Pamato noteikumu

nepieciešamību, ievēro tos un veicina pārmaiņas, argumentējot to nepieciešamību;

[..]

5.3. zināšanas, izpratne un prasmes [...] mācību jomās.

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmē, beidzot 12.klasi

5. Pilsoniskā līdzdalība:

5.1. skaidro un pamato savu skatījumu par kopsakarībām gan vietējā, gan globālā mērogā, izvērtē indivīdu, sabiedrības un vides mijiedarbību;

5.2. balstoties savās vērtībās un cienot citu vērtības, izsvērti izvēlas pasākumus un ikdienas situācijas, kurās iesaistīties un iesaistīt citus, cieņpilni pamatojot savu nostāju, prot atteikties, ja pasākums neatbilst vērtībām, un spēj nepakļauties grupas spiedienam, paliekot saistīts ar tiem, kuriem nepiekrīt;

5.3. skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par tām atbildību ikdienas situācijās, lokālos un globālos procesos;

5.4. patstāvīgi un kopā ar citiem gūst pieredzi, iesaistoties risinājumu meklēšanā un īstenošanā, kas palīdz uzlabot dzīves kvalitāti.

Ministru kabineta 03.09.noteikumi Nr. 416 "Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem"

3.pielikums

“Kvalitātes un atbilstības nosacījumi
Pilsoniskās līdzdalības caurviju prasmes
norišu īstenotājiem”

Palīgmateriāli

- Valsts izglītības satura centrs. **Kā attīstīt caurviju prasmes? Metodiskais līdzeklis skolotājiem.** Pieejams: <https://mape.gov.lv/api/files/C5BCCF24-E2F3-44B7-8F88-D3FB5391601E/download>
- Valsts izglītības satura centrs. **Atbalsta materiāli pilsoniskās audzināšanas un pilsoniskās līdzdalības sekmēšanai [tiešsaiste].** Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/audzinasana/dokumenti/metmat/atb_mat_pilsaudz.pdf
- Izglītības attīstības centrs. **Satikt, iesaistīties, iekļaut.** Rokasgrāmata pilsoniskās izglītības īstenotājiem [tiešsaiste]. <https://www.iac.edu.lv/izdevumi-un-petijumi/izdevumi/new-publication-page-17/>
Pieejams: <https://www.iac.edu.lv/assets/Publications/Satikt-rokasgramata.pdf>
- Skola 2030. **Pirmsskola.** Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/skolotajiem/izglitibas-pakapes/pirmsskola>
- Sebre S., Miltuze A. **Attīstības psiholoģija.** Rīga: Zvaigzne ABC, 2022.